

ANNA KOŁODZIEJCZAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO – SZANSA CZY BARIERA DLA ROZWOJU LOKALNEGO GMINY SIERAKÓW

Abstract: Naturally Valuable Areas – Chance or Barrier in the Local Development of Sieraków Commune. Areas valuable in natural terms can be perceived in two ways. It is believed that they are a barrier to new investment and intensive production. However, their purpose is not to eliminate economic activity from an area, thus hindering its local development, but to give it forms that allow preserving the area's biodiversity. Such areas can even be stimulants of local development based on the conception of embeddedness, *i.e.* making use of their recreational, cultural and tourist assets.

Sieraków is an urban-rural commune situated on the margin of the Noteć Forest in the north-western part of Wielkopolskie Voivodeship. There are several nature conservation forms to be found there: the Sieraków Landscape Park, Natura 2000 areas, four nature reserves, ecological sites, and over 30 nature monuments. Apart from obvious benefits of having such natural assets, there are also limitations on local development. The paper presents good practices following from the commune's embeddedness that contribute to its development.

Keywords: Areas Valuable in Natural Terms, local development, Sieraków, the conception of embeddedness.

Wstęp

Obszary cenne przyrodniczo zlokalizowane są tam gdzie występują: duża lesistość, mała liczba mieszkańców, słabe gleby, a także niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunikacyjna [Bołtromiuk 2012]. Obszary przyrodniczo cenne nie mają jednolitej definicji. Pojawiają się w licznych publikacjach dotyczących zrównoważonego rozwoju i ochrony przyrody i jednocześnie budzą wiele kontrowersji. Za najbardziej trafną uważa się: *obszar cenny przyrodniczo* można określić jako: „ściśle zdefiniowaną przestrzeń geograficzną, uznaną formalnie, przeznaczoną do ochrony i zarządzaną poprzez środki prawne lub też inne efektywne środki dla osiągnięcia długoterminowych celów w zakresie ochrony przyrody, wraz z występującymi tam usługami (oraz dobrami) ekosystemowymi i walorami kulturowymi” [Dudley 2008].

W literaturze istnieje wiele kryteriów wyodrębniania obszarów cennych przyrodniczo, do których należy np. jakość gruntów, piękno krajobrazu, klimat, czystość powietrza, surowce energetyczne. Definicja obszarów cennych przyrodniczo opiera się na kryterium przyrodniczym i ekonomicznym. Według pierwszego z nich jest to „obszar lądu lub morza o wysokiej różnorodności biologicznej, a także związanych z nim zasobów naturalnych i kulturowych, zasługujący na utrzymanie w stanie względnie niezmiennym”. Według kryterium ekonomicznego pod tym pojęciem należy rozumieć „obszar, którego różnorodność biologiczna i krajobrazowa stanowi lub może stanowić (przy doborze właściwych metod i kierunków) dominujący czynnik działalności gospodarczej lub w istotny sposób ogranicza konwencjonalne formy gospodarowania” [Jalinik 2002]. Rozwój i utrzymywanie obszarów cennych przyrodniczo w dużym stopniu zależą od przyjętej polityki rozwoju obszarów wiejskich.

Według Łuszczyka [2011], klasyfikując dany obszar jako cenny przyrodniczo, największe znaczenie ma rejon o dużej bioróżnorodności w ogóle lub w niewielkim stopniu przekształcony przez człowieka, na którym poziom zanieczyszczeń nie zakłóca funkcjonowaniu pierwotnych ekosystemów. W szczególności będą to tereny, które zaspokajają estetyczne, naukowe, kulturowe oraz wypoczynkowe potrzeby człowieka.

Obszary cenne przyrodniczo mogą przybierać różne formy organizacyjne. Każda z nich odgrywa inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu gospodarczym. W Polsce według *Ustawy* [2004] są to: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne oraz obszary Natura 2000. Obszary cenne przyrodniczo można postrzegać w dwojaki sposób. Są barierą do wprowadzania nowych inwestycji i intensywnej produkcji. Jednak ich celem nie jest zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej, a tym samym wstrzymanie lokalnego rozwoju, lecz takie jej ukształtowanie, aby można było zachować występującą na danym obszarze bioróżnorodność. Obszary te mogą być stymulatorami rozwoju lokalnego opartego na koncepcji zakorzenienia przez wykorzystanie ich walorów wypoczynkowych, kulturowych i turystycznych. Koncepcja zakorzenienia odwołująca się do wykorzystania lokalnych zasobów w celu rozwoju danego obszaru zarówno w wymiarze gospodarczym, społecznym, jest efektem zmian w myśleniu o funkcjach i celach rozwoju wiejskiego. Zakorzenienie powiązane jest z ideą zrównoważonego rozwoju, która zdaniem Adamskiego i Górlacha [2007, s. 142] wskazuje „na konieczność przyjęcia takiej strategii przeobrażeń, która nie niszczy zlokalizowanych na określonym obszarze przyrodniczych, gospodarczych i społecznych zasobów umożliwiając tym samym kontynuowanie rozwoju w przyszłości”.

Cel badań postawiony w tym opracowaniu zawiera się w następujących pytaniach:

1. Czy obszary cenne przyrodniczo rzeczywiście pogarszają warunki konkurencyjności lokalnej gospodarki i czy stanowią barierę dla rozwoju Sierakowa?

2. Czy obszary cenne przyrodniczo są stymulatorami rozwoju lokalnego Sierakowa na podstawie koncepcji zakorzenienia?

Podstawą analizy były dane GUS, informacje oraz dokumenty strategiczne pozyskane z Urzędu Gminy Sieraków. Dokonano badań terenowych, przeprowadzono: inwentaryzację, ankiety wśród mieszkańców i turystów latem 2014 r. oraz wywiady z przedstawicielami różnych instytucji i stowarzyszeń działających na terenie gminy m.in. Lokalna Grupa Działania Puszcza Notecka, Lokalna Grupa Rybacka Obra – Warta, Wielkopolski Zespół Parków Krajobrazowych, Nadleśnictwo Sieraków.

1. Uwarunkowania rozwoju lokalnego Sierakowa

Gmina miejsko-wiejska Sieraków położona jest w zachodniej części woj. wielkopolskiego, w powiecie międzychodzkiem, ok. 70–85 km na północny zachód od Poznania. Zlokalizowana jest na terenie Pojezierza Poznańskiego, środkową część gminy przecina rzeka Warta. W północnej części gminy znajduje się Puszcza Notecka. Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są lasy i jeziora. Lasy mają największy udział w powierzchni ogółem (57%), następnie użytki rolne (28,5%), wody (8%) i tereny zabudowane (5,5%). Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Sieraków i 15 wsi sołeckich. Wsie są zróżnicowane pod względem liczby ludności. W 2013 r. w gminie mieszkało 8770 osób, z czego 6117 w mieście. Gmina Sieraków posiada bogate zasoby przyrodnicze. Środkowa i południowa część gminy została objęta ochroną przyrody i krajobrazu polodowcowego w ramach Sierakowskiego Parku Krajobrazowego (1991 r.), którego siedziba znajduje się w Chalinie. Sierakowski Park Krajobrazowy obejmuje 153 km² powierzchni gminy, co stanowi 75% gminy i 50% parku krajobrazowego. Na terenie parku znajdują się 4 rezerваты:

1. Leśny Cegliniec (4,3 ha) chroniący wyjątkowe, bo 170-letnie drzewostany sosnowe ocalałe po gradacji strzygoni sosnowki.
2. Faunistyczny Czaple Wyspy (7,1 ha) będące miejscem lęgowym gatunków ptaków.
3. Torfowiskowy Mszar (6 ha) położony nad jeziorem Mních.
4. Leśny Buki nad jeziorem Lutomskim (55 ha) obejmujący ochroną porośniętą bukiem krawędź rynny jeziornej.

Całą północną część gminy porastają lasy drugiego największego w Polsce kompleksu Puszcza Notecka. Drzewostan jest jednorodny – bór sosnowy posadzony został w latach 20. XX w. W południowej części gminy występują lasy bardziej zróżnicowane, częściowo liściaste. Na terenie gminy występują obszary NATURA 2000: „Ostoja Sieraków”, „Puszcza Notecka” i „Jezioro Kubek”. Cały obszar leży w dorzeczu Warty, która przecina równoleżnikowo gminę. Warta stanowi korytarz komunikacyjny wykorzystywany przez szlak wodny „Wielka Pętla Wielkopolski”. Występują liczne jeziora, których łączna powierzchnia wynosi 1280 ha, co przy ogólnej powierzchni gminy daje jeziorność 6%, uwzględniając pozbawioną wód północną

część gminy. Taki wskaźnik powoduje, że obszar gminy wyróżnia się na tle Pojezierza Wielkopolsko-Kujawskiego, którego średnia jeziorność wynosi 1,23% [Choiński 2007]. Powierzchnia 9 jezior przekracza 50 ha. Zróżnicowana jest głębokość jezior, najgłębszym jest położone na kryptodepresji jezioro Śremskie (45 m). Sieraków na podstawie tych zasobów przyrodniczych jest gminą wypoczynkową, stanowiąc turystyczne zaplecze Poznania. Sieraków w opinii turystów kojarzy się z lasami i wodami. Latem turyści przyjeżdżają nad jeziora, jesienią na grzyby, zimą, wiosną na szlaki turystyczne, do ośrodków jazdy konnej i na wypoczynek. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego (wskaźnik Schneidera) wyrażony liczbą turystów korzystających z noclegów, przypadającą na 1000 mieszkańców dla gminy wynosi 5187 [Szromek 2012]. Jego wartość jest siedmiokrotnie wyższa niż przeciętnie w Polsce (724) i ponad dwukrotnie wyższa niż średnio w powiecie międzychodzkiem (2047). Intensywność ruchu turystycznego wyrażona liczbą turystów przypadających na miejsce noclegowe w gminie Sieraków osiąga wartość 51 osób/miejsce, co jednocześnie jest wskaźnikiem dużo wyższym niż przeciętnie w powiecie międzychodzkiem (36,2) i średnio w Polsce [48,7; Kaczmarek 2014].

Gmina Sieraków pełni funkcje rolnicze i turystyczne. W 2013 r. w rolnictwie pracowało 39,4% osób, natomiast w usługach 32,6% ogółu pracujących. Współczynnik bezrobocia był niski i wynosił 4,5%. Potencjał gospodarczy gminy stanowi 400 gospodarstw rolnych oraz 500 podmiotów gospodarczych, których najwięcej jest w handlu, turystyce i budownictwie. Największe zakłady to huta szkła „Warta – Glass” w Sierakowie oraz branży mięsnej zakład „ABP Poland” z kapitałem irlandzkim w Kłosowicach oraz firma handlowo-produkcyjna Podolski w Lutomku.

Przez gminę przebiegają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Sieć dróg jest lepiej rozwinięta w południowej części gminy, natomiast na północy jest rzadka, przez co dostępność komunikacyjna jest tam ograniczona. Przez teren gminy przebiega niezelektryfikowana jednotorowa linia kolejowa Szamotuły – Międzychód (czynna latem i jesienią jako atrakcja turystyczna). Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową, natomiast słabo sieć kanalizacyjną. Gmina wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania Puszcza Notecka i Lokalnej Grupy Rybackiej Obra-Warta.

2. Zagospodarowanie turystyczne gminy Sieraków

W procesie udostępniania najcenniejszych przyrodniczo obszarów niezmiernie ważne jest zagospodarowanie turystyczne. Na terenie gminy znajdują się szlaki o różnych zasięgach należące do wielu zarządców, tj. samorządów na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, Zarządu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, Lasów Państwowych, Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Dzięki temu różne podmioty łożą na oznakowanie tych szlaków i informacje o nich. Obszar gminy Sieraków przecina gęsta sieć szlaków pieszych,

ich łączna długość to ok. 200 km. Ważnym węzłem tych szlaków jest Sieraków oraz położony w południowo-zachodniej części gminy Chalin (ryc. 1).

Ryc. 1. Szlaki turystyczne w gminie Sieraków

Źródło: [Świderski 2014].

Szlaki piesze, co jest dobrą praktyką, mają informację o dostępności dla turystów – kolarzy. Rodzajem szlaków pieszych są trasy do *nordic walking*. Na terenie gminy Sieraków w Chalinie znajduje się węzeł 6 różnej długości pętli z tablicami informacyjnymi pomagającymi prawidłowo uprawiać tę formę aktywności. Sieci tras pieszych dopełniają ścieżki dydaktyczne, które znajdują się m.in. nad jeziorem Lutomskim czy w okolicach Chalina. Szlaki rowerowe gminy Sieraków połączone są z Wielkopolskim Systemem Szlaków Rowerowych. Gęstość wynosząca ok. 85 km szlaków rowerowych na 100 km² stawia gminę wśród najlepszych w województwie. Przez gminę Sieraków przebiega Wilczy Szlak Konny, którego docelowa długość to 240 km, co umożliwi wielodniowe wyprawy jeździeckie. Na terenie gminy znajdują się trzy szlaki kajakowe. Jeden z nich rzeką Wartą oznakowany w ramach Wielkiej Pętli Wielkopolski. Miejsca wodowania i przystosowane do obsługi turystów są w Sierakowie i Chorzępowie.

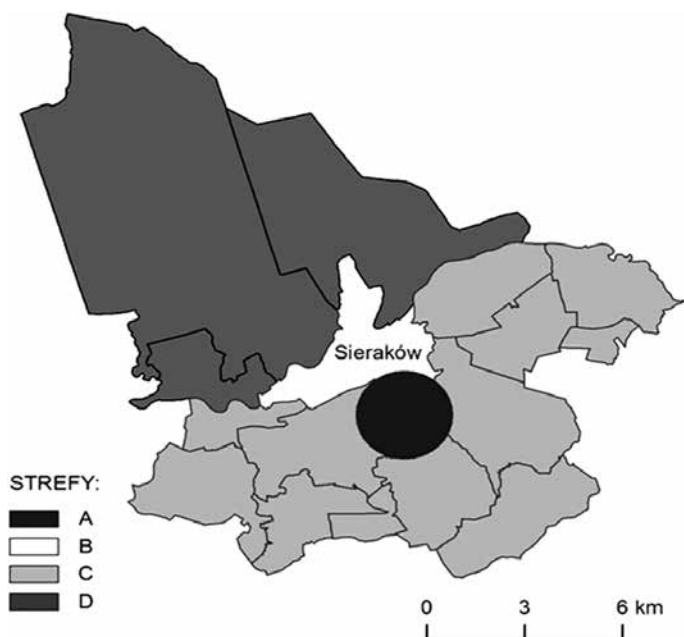
Obok obszarów cennych przyrodniczo w gminie znajdują się bogate zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego. Wpisem do rejestru zabytków woj. wielkopolskiego objęto układ urbanistyczny Sierakowa, kościoły parafialne w Sierakowie i Lutomiu, odbudowane budynki zamku w Sierakowie, w którym mieści się Muzeum Zamek Opalińskich, dwory i parki w Chalinie, Ławicy, Lutomku i Lutomiu, obiekty Stadniny Ogierów w Sierakowie oraz cmentarze poewangelickie w Bucharzewie, Lutomiu, Tucholi i Sierakowie.

Na rzeczywisty poziom wyposażenia regionu w bazę noclegową obok zakładów zbiorowego zakwaterowania składa się wiele prywatnych obiektów noclegowych, w tym gospodarstwa agroturystyczne itp. W ramach inwentaryzacji przeprowadzonej w czerwcu 2014 r. w gminie funkcjonuje 19 ośrodków turystycznych i 16 gospodarstw agroturystycznych, które oferują 1552 miejsca noclegowe. Rocznie z tych miejsc korzysta ponad 53 tys. turystów. Mimo wielu krytycznych ocen oraz dostrzegania mankamentów w obsłudze ruchu turystycznego 89% turystów jest zadowolonych z pobytu w Sierakowie. Na pytanie co by przenieśli z Sierakowa do miejscowości, w której mieszkają zdecydowana większość (90%) wymienia walory przyrodnicze gminy: jeziora, lasy, klimat, krajobraz oraz konie. Aż 83% respondentów uważa Sieraków za gminę atrakcyjną turystycznie, która kojarzy się z wypoczynkiem, jeziorem, lasem. O atrakcyjności gminy decyduje w pierwszej kolejności jezioro Jaroszewskie i plaża, a następnie Puszcza Notecka i Sierakowski Park Krajobrazowy oraz Stado Ogierów. Kolejne miejsce na liście atrakcji turystycznych gminy zajmuje bogata baza noclegowa, a zaraz potem imprezy sportowe organizowane na terenie gminy: triathlon, zawody ratownicze i turnieje siatkówki plażowej.

Wśród preferowanych przez turystów kierunków rozwoju turystyki na terenie gminy dominują dotychczasowe już dobrze rozwinięte. Są to: letnia turystyka wypoczynkowa, wodna (jeziora i rzeka Warta) oraz turystyka sportowa i jeździectwo konne. Ponadto, uznaje się potrzebę rozwoju turystyki aktywnej (amatorskiej), „zielonych szkół” dla dzieci, turystyki dla osób niepełnosprawnych i seniorów oraz agroturystyki [Kaczmarek 2014].

3. Działania na rzecz rozwoju stref turystycznych w gminie Sieraków

Położenie oraz przestrzenne zróżnicowanie walorów gminy powodują, że można wyróżnić cztery strefy turystyczne (ryc. 2):

Ryc. 2. Strefy turystyczne w gminie Sieraków
 Źródło: Opracowanie własne.

A - Obejmująca swoim zasięgiem tereny nad jeziorami Jaroszewskim i Lutomskim. Obszar atrakcyjny pod względem walorów krajobrazowych (jeziora, lasy, rezerwat) i zagospodarowania sportowo-rekreacyjnego, a także tradycji z rozwojem turystyki aktywnej. Dla tej strefy szczególnie zalecany jest rozwój takich form turystyki, jak wodna, wypoczynkowa i sportowa.

B – Obejmująca centrum miasta. Miasto położone centralnie spaja północną i południową część gminy przez jedyny most nad rzeką Wartą. Centrum jest atrakcyjne pod względem walorów kulturowych (zamek Opalińskich, stadnina ogierów, rynek, rzeka Warta, kościoły). Na podstawie istniejących walorów należałoby wdrożyć turystykę kulinarną oraz rozwijać turystykę kulturową, konną i wodną wykorzystując rzekę Wartę.

C – Obejmująca południową część terenów wiejskich gminy. Obszar o dużej atrakcyjności środowiska przyrodniczego dla potrzeb turystyki i wypoczynku ze względu na zróżnicowanie walorów krajobrazowych (urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora w otulinie leśno-rolniczej) i występowanie osobliwości przyrodniczych objętych formami ochrony prawnej (park krajobrazowy, rezerваты, pomniki przyrody, obszary NATURA 2000). W tej strefie powinny rozwijać się następujące formy turystyki: edukacyjna, rowerowa, kulturowa oraz wiejska – agroturystyka i ekoturystyka.

D – Obejmująca północną część gminy za rzeką Wartą – Puszcza Notecka. Strefę stanowią tereny leśne Puszczy Noteckiej położone w północnej części gminy za rzeką

Wartą. Zasoby w połączeniu z tendencjami na regionalnym rynku turystycznym pozwalają na rozwój takich form, jak agroturystyka, ekoturystyka, turystyka rowerowa, konna, piesza, wodna oraz osób niewidomych.

Przystosowanie walorów do użytkowania turystycznego wymaga podjęcia odpowiednich zorganizowanych działań, które powinny ułatwiać i uatrakcyjnić ich zwiedzanie, ale też zabezpieczać przed niszczeniem przez turystów obszarów cennych przyrodniczo. Zakres i skala podejmowanych działań może być bardzo różna, jest uzależniona od typu walorów i ich struktury przestrzennej oraz rozwijającego się na danym terenie form ruchu turystycznego.

Na terenie Puszczy Noteckiej oprócz turystyki aktywnej rozwija się turystyka edukacyjna i osób niewidomych. W Bucharzewie istnieje Ogród Przyrodniczo-Edukacyjny „Leśna Przygoda” położony przy siedzibie Nadleśnictwa Sieraków, na terenie którego znajduje się wiele urządzeń, eksponatów, tablic informacyjnych i interaktywnych, a także gry i zabawy związane z tematyką leśną. Ogród został prawie w całości przystosowany dla potrzeb edukacji osób niewidomych i niedowidzących i był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013*. Na terenie ogrodu znajduje się tzw. *Ścieżka Zmysłów*. Jest to krótki odcinek ścieżki, której podłoże jest wypełnione kasztanami żołądziami, zrębkami leśnymi oraz innymi fragmentami podłoża i runa, które można znaleźć w lesie.

Po zachodniej stronie Puszczy Noteckiej na terenie gminy jest ścieżka edukacyjna dla osób słabowidzących w Chorzępowie. Jej powstanie jest wynikiem działań Stowarzyszenia na Rzecz Integracji Osób Starszych i Niepełnosprawnych „Wieś bez barier” z siedzibą w Chorzępowie, jako inicjatywy społeczności lokalnej: Koła Gospodyń, Ochotniczej Straży Pożarnej oraz młodzieży. We wsi zmodernizowano świetlicę dostosowując ją do potrzeb osób niepełnosprawnych (głównie niewidomych), wyposażono w urządzenia edukacyjne i rekreacyjne ścieżkę prowadzącą ze wsi w kierunku lasu. Trasa ma charakter drogi gruntowej i liczy ok. 1,5 km. Wzdłuż drogi zamieszczono tradycyjne, kolorowe tablice z informacjami dotyczącymi: życia na wsi, walorów Puszczy Noteckiej oraz funkcjonowania lokalnego ekosystemu. Ponadto, na trasie można skorzystać z interaktywnych gier edukacyjnych oraz tablicy dźwiękowej. Wszystkie wspomniane projekty dofinansowane są ze środków Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013” oraz współfinansowane przez gminę Sieraków.

Po drugiej stronie Warty w centrum Sierakowskiego Parku Krajobrazowego znajduje się *Ośrodek Edukacji Przyrodniczej Wielkopolskich Parków Krajobrazowych* w Chalinie, mieści się on w dworze klasycystycznym z połowy XIX w. zbudowanym dla właściciela wsi, działacza niepodległościowego Apolinarego Kurnatowskiego, adoptowany na cele szkoleniowe w 1995 r. W sąsiedztwie park (5 ha) z urozmaiconym drzewostanem oraz nowy budynek hotelowy. Z ośrodka wiodą 3 ścieżki dydaktyczne,

długości 2–4 km, tj. „Jary koło Chalina”, „Nad Jeziorem Małym w Chalinie” i „Po parku dworskim i nad Jeziorem Śremskim”.

Na terenie gminy w 5 wsiach, tj. Grobii, Górze, Izdebnie, Przemyślu i Tucholi są multimedialne punkty informacyjne tzw. infokioski. Znaleźć je można przy budynkach Ochotniczych Straży Pożarnych, tam zlokalizowane są tzw. przystanki rowerowe, gdzie na placu obok kręgu na ognisko i tablicy informacyjnej stoi wiata, a pod nią są ławki, stoły, kosze na śmieci, stojaki na rowery, oświetlenie, zgniatarki do butelek, maszt flagowy oraz infokiosk. W nim znajdziemy krótką informację o wsi i dużo zdjęć. Infokioski powstały w 2014 r. i były współfinansowane z działania „Budowa przystani turystyczno-wypoczynkowych obsługujących ruch pieszy i rowerowy” PO Ryby 2007–2013¹. W przyszłość powinny być one uzupełnione o inne informacje potrzebne turystom.

Gmina należy do sieciowego produktu turystycznego Wielka Pętla Wielkopolski. Szlak ten, liczący blisko 690 km, przebiega przez takie miejscowości woj. wielkopolskiego, jak: Ślesin, Konin, Pызdry, Śrem, Poznań, Oborniki, Wronki, Sieraków, Międzychód, Krzyż Wielkopolski, Wieleń, Drawsko, Czarnków, Ujście. Przebiega również przez teren woj. lubuskiego i kujawsko-pomorskiego. Przez dostęp od zachodu do Odry, jej dopływów i kanałów łączących ją z drogami wodnymi Brandenburgii. W maju 2015 r. oddano do użytku bulwar spacerowy w Sierakowie, który jest zarazem wałem przeciwpowodziowym nad Wartą. Projekt *Odbudowa i zabezpieczenie głównego szlaku wodnego gminy Sieraków – rzeki Warty wraz z nadbrzeżem w mieście Sieraków*, polegał na budowie opaski brzegowej, ciągu komunikacyjno-pieszego wraz z placem manewrowym, zagospodarowaniem drogi, wykonaniem slipu, pomostów pływających i muru ochronnego. Całkowity koszt projektu wyniósł 587 183,18 zł. Inwestycja została zrealizowana przez gminę Sieraków z *Programu Operacyjnego RYBY 2007–2014* w ramach działania „Ochrona środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności oraz przywracania potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej”².

W przypadku gminy Sieraków przez odpowiednie zarządzanie zasobami obszarów cennych przyrodniczo w maksymalny sposób przez rozwój turystyki pozwala się zachować zyski i korzyści z niej płynące z użytecznością dla mieszkańców i lokalnego rozwoju. W jego kształtowaniu istotne znaczenie ma samorząd lokalny, który angażuje się i współpracuje z partnerami instytucjonalnymi. Ponieważ gmina należy do sieciowych produktów turystycznych Wielkopolski konieczne jest współdziałanie

¹ Strona internetowa: <http://www.lgrow.pl/promocja-i-szkolenia-dzialania-promocyjne/promocja-i-szkolenia-dzialania-promocyjne-planowane/1285-zaprosili-nas-ochotnicza-stra-poarna-w-izdebnie> [dostęp: 11.09.2014].

² Strona internetowa: <http://www.lgrow.pl/index.php/about/archiwum/175-wspieramy-jednostki-samorzadu-terytorialnego-z-regionu-obra-warta-6-gmina-sierakow-wielkie-otwarcie-nabrzeza> [dostęp: 31.05.2015].

z władzami powiatu międzychodzkiego i woj. wielkopolskiego. Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, wymaga aktywności wszystkich osób zaangażowanych w organizację i promocję turystyki, dlatego gmina współpracuje z Wielkopolską Organizacją Turystyczną, Wielkopolskim Zespołem Parków Krajobrazowych, Nadleśnictwem Sieraków, Stadniną Ogierów w Sierakowie. Gmina również pamięta o partnerach tematycznych związanych z realizacją poszczególnych działań, takich jak Lokalna Grupa Działania „Puszcza Notecka”, Lokalna Grupa Rybacka „Obra –Warta” czy Stowarzyszenie „Wieś bez barier”. Realizacja rozwoju turystyki wymaga wsparcia planów, inicjatyw i nowej aktywności społecznej, dlatego gmina współpracuje z instytucjami i organizacjami promującymi kulturę: Zamek Opalińskich, Sierakowski Ośrodek Kultury, Towarzystwo Miłośników Ziemi Sierakowskiej, Bractwo Kurkowe oraz instytucjami i organizacjami sportowymi.

Liczne działania i przedsięwzięcia samorządu oraz lokalnej społeczności przyczyniają się do wzrostu zatrudnienia i poprawy jakości życia mieszkańców. Konieczne było ukierunkowanie działań w ramach rozwoju turystyki, stąd współpraca z Instytutem Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej oraz Katedrą Turystyki i Rekreacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nad strategią rozwoju turystyki w gminie Sieraków do 2020 r. Celem jej jest określenie misji i wizji, strategicznych celów rozwojowych turystyki w gminie oraz stworzenie markowych produktów turystycznych sprzyjających wykorzystaniu zasobów lokalnych.

Podsumowanie

Obszary cenne przyrodniczo nie są barierą dla rozwoju lokalnego Sierakowa. Rozwój ten oparty na założeniach koncepcji zakorzenienia korzysta z wspólnych zasobów dóbr wywodzących się z lokalnej specyfiki, endogenicznych surowców oraz umiejętności ich zagospodarowania zgodnie z wymogami ochrony przyrody. Te warunki spełnia gmina Sieraków, bowiem wspólne zasoby obszarów cennych przyrodniczo dostrzeżono, doceniono i dąży się do ich wykorzystania. Lokalna władza realizuje kolejne projekty rozwojowe na bazie lokalnych zasobów, które są dobrze identyfikowane w regionie. Istnieje jeszcze wiele możliwości wzmocnienia rozwoju lokalnego Sierakowa wykorzystując zasoby obszarów cennych przyrodniczo. O ile bowiem mieszkańcy i turyści odwiedzający gminę mają świadomość marki i jej wartości, o tyle promuje ona bardziej miejsce, aniżeli produkty. Brak jest wyrazistego wizerunku gminy oraz markowych produktów turystycznych. Strategia rozwoju turystyki w gminie Sieraków do 2020 r. opracowana przez zespół pracowników naukowych UAM ma ułatwić spełnienie zadań w tym zakresie, które pod kierunkiem władz lokalnych powinny być zrealizowane.

Podziękowania

Pragnę podziękować władzom gminy, które zleciły wykonanie Strategii rozwoju turystyki w gminie Sieraków do 2020 r., wszystkim osobom, które swoimi opiniami i zaangażowaniem przyczyniali się do powstania strategii i tym, którzy w toku wywiadów dostarczali nam wielu ważnych informacji o turystyce w gminie.

Literatura

- Adamski T., Gorlach K., 2007, *Koncepcja rozwoju neo-endogennego, czyli renesans znaczenia wiedzy lokalnej*, [w:] *Socjologia służba społeczna. Pamięci Władysława Kwaśniewicza*, K. Gorlach, M. Niezgodą, Z. Serega (red.). Wyd. UJ, Kraków.
- Bołtromiuk A., 2012, *Natura 2000 – możliwości i dylematy rozwoju obszarów wiejskich objętych europejską siecią ekologiczną*. *Problemy Ekorozwoju*, 7, s. 117–128.
- Choiński A., 2007, *Limnologia fizyczna Polski*. Wyd. Naukowe UAM, Poznań.
- Dudley N., 2008, *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*. Gland, IUCN.
- Jaliniak M., 2002, *Zarządzanie gospodarstwem ekoagroturystycznym na obszarach przyrodniczo cennych*. *Zeszyty Naukowe Politechniki Białostockiej, Ekonomia i Zarządzanie*, 14, s. 87–88.
- Kaczmarek U., 2014, *Baza noclegowa i ruch turystyczny*, [w:] *Strategia rozwoju turystyki w gminie Sieraków do 2020 r.*, A. Kołodziejczak (red.). Wersja CD, s. 32–36.
- Łęcki W., 2012, *Pojezierze Międzychodzko-Sierakowskie. Przewodniki*. Wyd. VIII, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, Poznań-Warszawa.
- Łuszczak M., 2011, *Kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów przyrodniczo cennych*, [w:] *Zrównoważony rozwój obszarów przyrodniczo cennych*, T. Poskrobko (red.). T. I, s. 260–276.
- Strategia rozwoju turystyki w gminie Sieraków do 2020 roku*, 2015, wersja CD.
- Szromek A., 2012, *Wskaźniki funkcji turystycznej. Koncepcja wskaźnika funkcji turystycznej i uzdrowiskowej*. Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice.
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*. Dz. U. tekst jedn. z 2009 r., nr 151 poz. 1220 z późn. zm.
- Wielkopolska. Słownik Krajoznawczy*, 2002, Wyd. Kurpisz, Poznań.